

پیوست

مصبوبه شورای عالی آموزش و پرورش

مبنی بر رسمیت آموزش قرآن در پایه‌های اول و دوم ابتدایی و کلیات برنامه‌ی آموزش قرآن در پنج پایه‌ی دوره‌ی ابتدایی

شماره: ۱۲۰۰۰/۸۰۵۵۴/۸
تاریخ: ۱۳۸۱/۶/۱۰
پست: دارد

جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

شورای عالی آموزش و پرورش

باسمه تعالی

رای صادره در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷
اصلاح جدول مواد درسی پایه اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن

شورای عالی آموزش و پرورش مقرر می‌دارد:
۱- ارسالی تحصیلی ۸۱-۸۲ درس قرآن در پایه‌های اول و دوم ابتدایی به صورت رسمی اجرا شود و جدول مواد درسی پایه‌های مذکور، با تصدق هفتاد و هفتمین جلسه شورای مورخ ۷۳/۵/۱۳ به شرح زیر اصلاح شود:

پایه تحصیلی	مواد درسی									
	قرآن	تفکرات	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم	تفاهیم
اول ابتدایی	۱	-	-	-	۱۱	-	-	-	۲	۲
دوم ابتدایی	۲	۲	۲	۲	۵	-	۳	۳	۲	۲

تیسره سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی موظف است، حجم کتابهای درسی (فارسی و تعلیمات دینی) پایه‌های اول و دوم ابتدایی را با تعداد جلسات تدریس آنها متناسب کند.
۲- اصول حاکم اهداف و سرفصل‌های آموزش قرآن در روش تدریس و ارزشیابی بیشتر از تحلیلی و همچنین ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی جدید آموزش قرآن شرح پیوست خواهد بود.
موضوع اصلاح جدول مواد درسی پایه‌های اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن در پایه‌های مذکور در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷ به تصویب رسید. صحیح است، به اجرا گذاشته شود.

موضوعی حاجی
رییس شورای عالی آموزش و پرورش

رونوشت جهت استحضار معاون محترم آموزش عمومی و امور تربیتی ارسال می‌شود. خواهشمند است دستور فرمایند به ادارات، دفاتر و مراجع ذربیط ابلاغ شود.

هادی عزیززاده
دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش

گیرندگان رونوشت:

جهت اطلاع معاونت محترم آموزش و پرورش نظری و مهارتی / سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی / برنامه ریزی و منابع انسانی / مشارکتهای مردمی / پشتیبانی / تربیت بدنی و تندرستی / حقوقی و امور مجلس / سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور / سازمان ملی پرورش استعدادهای درخشان / دفتر وزارت / دفتر بازرسی و پاسخگویی به شکایات / اداره کل روابط عمومی / کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی / نهضت سوادآموزی / سازمان بازرسی کل کشور / پژوهشکده تعلیم و تربیت / انجمن اولیاء و مربیان / روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.

اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- توجه جدی به موضوع «انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن» در تمام موارد اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.
- ۲- تعیین اهداف درس قرآن براساس اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش).
- ۳- رعایت جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.
- ۴- لحاظ کردن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط درس قرآن با سایر دروس.
- ۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.
- ۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر برای دست‌یابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.
- ۷- تناسب محتوای آموزش با نیازها و علایق و توانایی دانش‌آموزان.
- ۸- تأکیدگذاری بیش‌تر بر مهارت‌های عملی (در قیاس با دانش نظری) به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.
- ۹- انعطاف‌پذیری روش‌های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.
- ۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.
- ۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم‌الخط شبیه به خط فارسی.
- ۱۲- کلمات و ترکیبات قرآنی که برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزشی انتخاب می‌شود باید حتی‌الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن‌ها با آیات قرآن احساس شود.
- ۱۳- اولویت دادن به روش‌های فعال تدریس و کار گروهی دانش‌آموزان.
- ۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.
- ۱۵- ضرورت آموزش قرآن از زبان معلم پایه.

- ۱۶- ارتقاء توانایی معلمان با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.
- ۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.
- ۱۸- ضرورت استمرار آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.
- ۱۹- تخصیص مدت زمان آموزش لازم برای دستیابی به اهداف درس قرآن.
- ۲۰- پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن و نظارت بر آن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی :

- الف- تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان به یادگیری.
- ب- توجه به دو اصل «تشویق» و «احساس موفقیت» در فرایند ارزش‌یابی.
- ج- حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.
- د- جهت‌گیری ارزش‌یابی به سمت ارزش‌یابی توصیفی.
- ه- توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.
- و- پرهیز کردن از ایجاد محیط‌های اضطراب‌آور.
- ۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و سیما.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- روخوانی قرآن به‌صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به‌صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.

- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده* و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناسایی و تقویت استعداد‌های دانش‌آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

اهداف آموزش قرآن در هریک از پایه‌های دوره‌ی ابتدایی

دانش‌آموز در پایان هر سال تحصیلی توانایی‌های زیر را کسب می‌کند.

پایه‌ی اوّل ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد.
- ۳- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۴- با معنای برخی از عبارات ساده‌ی قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می‌شود.
- ۵- در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند.
- ۶- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن‌ها، سوره‌های کتاب درسی را به‌صورت ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۷- برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی کتاب را براساس سیر سوادآموزی فارسی می‌خواند.

پایه‌ی دوم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.
- ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن مانند پاکی و پاکیزگی آشنا می‌شود.
- ۴- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.

---

* کلمه‌ی ساده، کلمه‌ای است که خود آن کلمه یا کلمه‌های هم‌خانواده‌ی آن در فارسی رایج است.

- ۵- با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- معنای برخی از کلمات ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.
- ۷- برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم‌الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸- سوره‌های کتاب را (از طریق استماع نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.
- ۱۰- عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان کودکان بیان کند.

پایه‌ی سوم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن سوره‌های کتاب علاقه مند است.
- ۳- با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
- ۴- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۵- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآنی را می‌داند.
- ۷- نشانه‌ها و نمادهای رسم‌الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸- سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۰- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.

پایه‌ی چهارم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه مند است.
- ۳- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

- ۵- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- معنای برخی کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۸- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.
- ۱۰- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

پایه‌ی پنجم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۹- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰- آیات قرآن را با کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱- مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

سرفصل‌های آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

سرفصل	توضیح
استماع ^۱ و قرائت زیبای سوره‌ها و آیات قرآن	شنیدن سوره‌های جزء سی‌ام، اذکار نماز و عبارت‌هایی ^۲ از آیات قرآن برای ایجاد علاقه‌ی بیش‌تر به قرائت قرآن و کسب توانایی نسبی در زیباخوانی ^۳ قرآن کریم.
روخوانی ^۴	پایه‌ی اول: خواندن کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی پایه‌های بعدی: روخوانی و روان خوانی ^۵ سوره‌های استماع شده و برخی عبارت‌های قرآنی و اذکار نماز
پیام قرآنی ^۶	پایه دوم به بعد: آشنایی با برخی پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن که برای کودکان مناسب است.
قواعد روخوانی	آموزش و تمرین قواعد ضروری روخوانی قرآن شامل الف کوچک، کاف بی‌سرکج، تشدید، حروف ناخوانا، ة، تنوین، همزه و کرسی‌های آن، وقف و...
معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده، ترکیب‌ها و عبارت‌های کوتاه و پرکاربرد قرآن
داستان	آشنایی با برخی از داستان‌های قرآنی و یا داستان‌های مربوط به قرآن که برای کودکان مناسب است.

۱- استماع: شنیدن آیات قرآن از نوار آموزشی یا از معلم.

۲- عبارت قرآنی: مجموعه‌ای از آیات قرآن غیر از سوره‌های جزء سی‌ام که شامل داستان یا موضوع تربیتی، اخلاقی و اعتقادی مناسب دانش‌آموزان است.

۳- زیباخوانی: خواندن قرآن به‌صورت آهنگین و تقریباً شبیه به لحن عربی.

۴- روخوانی: خواندن قرآن به‌صورت شمرده یا حداقل بخش‌بخش.

۵- روان خوانی: خواندن قرآن به‌صورت معمولی و با سرعتی بیش از شمرده‌خوانی.

۶- پیام قرآنی: عبارت یا آیه کوتاهی از قرآن کریم که متضمن مفهومی اخلاقی، تربیتی یا اعتقادی مناسب دانش‌آموزان

است.

سرفصل‌های آموزش قرآن به تفکیک پایه‌های دوره ابتدایی

پایه	سرفصل‌ها	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
	استماع و قرائت زیبایی سورده‌ها و آیات قرآن	چند سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام قرآن	سوره‌های جزء سی‌ام و اذکار نماز	سوره‌های جزء سی‌ام و اذکار نماز	سوره‌های جزء سی‌ام و عبارات‌های قرآنی کتاب	سوره‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب
	روخوانی	خواندن برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	روخوانی سورده‌ها، اذکار نماز و عبارات‌های قرآنی کتاب	روخوانی و روان‌خوانی سورده‌ها، عبارات‌های قرآنی کتاب و اذکار نماز	روان‌خوانی سورده‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب	روان‌خوانی متون قرآنی کتاب درسی و روخوانی مصحف شریف
	پیام قرآنی	—	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآنی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی اخلاقی و تربیتی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی اخلاقی و تربیتی مناسب کودکان
	قواعد روخوانی	—	آموزش «الف» کوچک، کاف بی سرکج، ه، تنوین، همزه، حروف توحالی و اتصالات	آموزش قواعد وقف و کرسی همزه	مرور بر وقف، بر کردن برخی حروف ناخوانا، وقف ی	نوعی خواندن حروف مقطعه
	معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی عبارات قرآنی به زبان ساده‌ی کودکان یا به‌صورت شعر	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده‌ی قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات و ترکیب‌های ساده و برگزیده قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات‌های ساده و برگزیده قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات‌های ساده و برگزیده قرآن
	داستان	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی

روش تدریس

در آموزش قرآن از روش تدریس فعال استفاده می‌شود. در بخش آموزش روخوانی قرآن که کسب مهارت عملی اهمیت بیش‌تری دارد، نقش اصلی در فرایند یاددهی - یادگیری برعهده دانش‌آموزان است و معلم بیش‌تر نقش راهنما (یا دانش‌آموز محور) دارد. برای عینی و ملموس شدن هرچه بیش‌تر مفاهیم پیام‌های قرآنی، دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری کاملاً فعال و خلاق مشارکت می‌کنند. توضیحات هر قسمت به تفکیک در جدول پیوست آمده است.

موضوع	روش	نقش معلم	نقش دانش‌آموز	فرایند آموزش
آموزش روخوانی	تلفیقی (کلی و تحلیلی) ^۱	نقش معلم در آموزش روخوانی به نحوی است که بدون آن که کلمات و عبارات قرآن را بخواند با نشان دادن و توجه دادن به صامت‌ها و مصوت‌ها، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا آن‌ها خود، کلمات و عبارات قرآنی را صحیح بخوانند.	مراحل روخوانی کلمات و عبارات قرآنی را از بخش خوانی تا روان‌خوانی خود دانش‌آموز طی می‌کند.	این آموزش طی مراحل زیر انجام می‌شود: ۱- بخش خوانی دانش‌آموزان به صورت جمعی و فردی با اشاره‌ی معلم به صامت‌ها و مصوت‌ها ۲- بخش خوانی دانش‌آموزان بدون اشاره‌ی معلم ۳- شمرده‌خوانی ۴- روان‌خوانی تذکر: هریک از مراحل آموزش با تمرین و تکرار لازم همراه است و تا قبل از یادگیری هر مرحله، مرحله‌ی بعد آغاز نمی‌شود. ممکن است هریک از این مراحل بیش از یک سال به طول انجامد. برنامه‌ریزی در این زمینه از انعطاف لازم برخوردار است. هر دانش‌آموز با توجه به استعدادهای فردی خویش، به تدریج این مراحل را از پایه‌ی اول آغاز می‌کند و در پایه‌ی پنجم به مراحل پایانی آن دست می‌یابد.

۱- کلی: یادگیری با توجه به کل صورت و شکل کلمات و جملات انجام می‌شود و بیش‌تر بر روش جمله (آیه) محور تأکید

دارد.

۲- تحلیلی: یادگیری براساس آموزش بخش‌های کلمات و عبارات انجام می‌شود. کلمات و عبارات به صورت طبیعی

(تفکیک نشده) نوشته می‌شود و دانش‌آموزان‌ها را بخش‌بخش می‌خواند.

موضوع	روش	نقش معلّم	نقش دانش آموز	فرآیند آموزش
زیباخوانی (قرائت و ترتیل آموزشی)	الگویی	نوار آموزشی، نقش اصلی را در فرایند یاددهی - یادگیری ایفا می کند.	دانش آموزان با استماع و الگوگیری از نوار آموزشی یا از قرائت زیبای معلم، ضمن تقویت مهارت خوب گوش دادن، به طور فعال در فرایند یاددهی - یادگیری شرکت می کنند.	دانش آموزان با استماع و الگوگیری از نوار آموزشی یا از قرائت زیبای معلّم، سوره ها و عبارات های قرآنی کتاب را به صورت دسته جمعی می خوانند. تذکره: در این بخش از یادگیری، تأکید بر جمع خوانی دانش آموزان است. هر چند آن ها به مدد استعداد های خود مهارت زیباخوانی سوره ها و عبارات های قرآنی را به صورت فردی نیز کسب می کنند.
پیام قرآنی	بحث و گفت و گو	معلّم به کمک تصاویر پیام ها یا تبیین مفهوم مورد نظر، دانش آموزان را در درک مفهوم آن پیام کمک می کند.	دانش آموزان با مشاهده ی تصاویر، بحث و گفت و گو و مشارکت در فرایند یاددهی - یادگیری به درک مفهوم پیام و توسعه و تعمیم آن دست می یابند.	آموزگار با دعوت از دانش آموزان برای مشاهده، مشارکت و گفت و گو درباره ی تصویر پیام ها، زمینه ی درک مفهوم پیام ها را فراهم می آورد. تذکره: ۱- دانش آموزان به حفظ کردن عبارت پیام های قرآنی تشویق شوند. ۲- حفظ کردن متن و ترجمه ی پیام ها الزامی نیست.
داستان قرآنی	داستان گوایی	معلّم به کمک تصاویر، داستان های کتاب را برای دانش آموزان تعریف می کند.	دانش آموزان با بازگویی داستان ها، ضمن تقویت مهارت سخن گفتن، آشنایی خود را با داستان های قرآنی (و علاقه ی خود را به این داستان ها) ارتقا می بخشند.	۱- پرداختن به داستان ها باید به نحوی باشد که به هدف اصلی آموزش قرآن در دوره ی ابتدایی یعنی آموزش روخوانی آسیمی وارد نسازد. ۲- ترجیحاً داستان هایی در کتاب می آید که در سایر کتاب های درسی نیامده است، یا به شکلی که در کتاب آموزش قرآن به آن داستان پرداخته شده است در آن کتاب ها نیامده است. ۳- در بیان داستان ها رعایت اختصار ضروری است. ۴- در طرح داستان ها تنوع سبک رعایت شود.
معنای کلمات و عبارات	توضیحی و پرسش و پاسخ	معلّم به کمک تصاویر و با پرسش و پاسخ، معنای کلمات ساده و عبارات کوتاه و پرکاربرد قرآن را آموزش می دهد.	دانش آموزان با استفاده از کلمات آشنای قرآنی یا کلماتی که هم خانواده ی آن ها در فارسی کاربرد دارد و نیز با مشارکت در پرسش و پاسخ، معنای کلمات ساده و عبارات کوتاه و پرکاربرد قرآنی را درک می کنند.	

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

با توجه به اهداف آموزش قرآن و اصول ناظر بر ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی، رعایت نکات زیر در تعیین حد انتظار یادگیری، روش‌ها و ابزار مناسب ارزش‌یابی ضروری است.

۱- در هریک از موضوعات آموزش قرآن، حد انتظار یادگیری باید در پایه‌های مختلف تحصیلی به تدریج از حداقل به حداکثر میل پیدا کند. این حد در موضوعات مختلف آموزش قرآن به شرح زیر است:

* قرائت و زیباخوانی: منظم و آهنگین خواندن سوره‌های کوتاه به صورت دسته‌جمعی، منظم و آهنگین خواندن به صورت فردی، قرائت سوره‌ها و آیات کتاب درسی به صورت منظم و آهنگین.

* روخوانی: بخش خوانی کلمات و عبارات، خواندن عبارات و آیات به صورت آرام و شمرده، روان خوانی با سرعت معمولی.

* پیام قرآنی: آشنایی با مفاهیم پیام‌ها، بیان برخی از مصادیق آن‌ها.

* معنای ترکیب‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی: آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و ترکیب‌های ساده و پرکاربرد قرآن، معنا کردن برخی از عبارت‌های ساده و کوتاه قرآن.

* داستان قرآنی: آشنایی با داستان‌ها و تعریف اجمالی برخی از داستان‌ها.

۲- با توجه با اهمیت ایجاد علاقه به قرآن و یادگیری آن، ارزش‌یابی براساس حداقل حد انتظار یادگیری انجام می‌شود، ولی یاددهی باید فراتر از این سطح مورد توجه باشد؛ برای مثال، پیام‌های قرآنی و برخی از عبارت‌ها و آیات ساده‌ی قرآن معنا می‌شود و در فرایند یاددهی - یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد، ولی آنچه آموخته شده است، لزوماً ارزش‌یابی نمی‌شود.

تبصره ۱- مسابقات قرآنی و برخی از فعالیت‌های جنبی دیگر، وسیله‌ی بسیار خوبی است تا سطوح بالاتر یادگیری، در موضوعات مختلف آموزش قرآن تقویت شود.

تبصره ۲- به برخی از آموخته‌های خاص دانش‌آموزان در سطوح بالاتر یادگیری مانند خواندن قرآن به صورت ترتیل، حفظ سوره‌ها و پیام‌های قرآنی، معنا کردن عبارات قرآنی کتاب، می‌توان در ارزش‌یابی نمره‌ی تشویقی اختصاص داد.

۳- ابزار ارزش‌یابی: در ارزش‌یابی مستمر می‌توان از فهرست هدف‌های رفتاری برای مشاهده‌ی رفتار فردی و گروهی دانش‌آموزان و نیز از سایر ابزارهای مناسب با موضوع ارزش‌یابی

بهره جست. در ارزش‌یابی پایانی به استفاده از کارت آزمون توصیه می‌شود. تهیه‌ی کارت آزمون در پرسش‌های شفاهی موجب ارزش‌یابی دقیق‌تر خواهد شد.

۴- روش ارزش‌یابی: ارزش‌یابی مستمر و پایانی درس قرآن در تمام پایه‌های دوره‌ی ابتدایی به صورت شفاهی انجام می‌شود. ارزش‌یابی مستمر علاوه بر پرسش شفاهی شامل سنجش میزان شرکت گروهی دانش‌آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری، فعالیت‌های قرآنی خارج از کلاس، مشاهده رفتار دانش‌آموزان و سایر موارد مشابه است. تفصیل و توصیه‌های مربوط به ارزش‌یابی مستمر و پایانی در دستورالعمل مربوط طراحی و تدوین می‌شود.

تبصره - ارزش‌یابی درس قرآن در پایه‌ی اوّل و دوم ابتدایی به صورت کیفی و توصیفی است. نتیجه‌ی این ارزش‌یابی مطابق کتاب راهنمای معلم در ارزش‌یابی کیفی (توصیفی) - کد ۵۳/۵ در کارنامه‌ی دانش‌آموزان منعکس می‌گردد.

ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی آموزش قرآن

۱- ضرورت بازنگری در تعداد واحدهای درسی و سرفصل‌های آموزش قرآن در رشته‌ی آموزش ابتدایی دوره‌های کاردانی و کارشناسی پیوسته و ناپیوسته‌ی مراکز تربیت معلم، ضمن خدمت و دانشگاه؛ به نحوی که فارغ‌التحصیلان این رشته علاقه، توانایی و تخصص لازم را برای آموزش قرآن براساس برنامه‌ی جدید کسب کنند.

۲- طراحی و اجرای دوره‌های کارآمد و جذاب و پیرانگیزه‌ی ضمن خدمت برای ارتقا بخشیدن به توانایی علمی و عملی معلمان در آموزش قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم برای آموزش این درس براساس برنامه‌ی جدید.

۳- تأمین و تربیت مدرس قرآن در کشور برای برگزاری دوره‌های ضمن خدمت معلمان در مناطق آموزش و پرورش.

۴- تهیه و اجرای طرحی از سوی معاونت آموزش عمومی و امور تربیتی برای نظارت دائمی بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی و پشتیبانی از آن ضروری است.

۵- شورای عالی آموزش و پرورش با توجه به ضرورت استمرار آموزش قرآن، توصیه می‌کند در پایه‌ی اوّل ابتدایی علاوه بر ساعت مصوب، حداکثر سه روز در طول هفته به مدت ۱۰ دقیقه در زنگ اوّل، آموخته‌های درس قرآن، تمرین و تکرار شود.

منابع

منابع مورد استفاده در تدوین کتاب حاضر

- ۱- قرآن کریم
- ۲- نهج البلاغه
- ۳- باقری، خسرو، نگاهی دوباره به تعلیم و تربیت اسلامی، تهران، انتشارات مدرسه برهان، سال ۱۳۸۶.
- ۴- پروند محمدحسن، مقدمات برنامه‌ریزی آموزشی و درسی، تهران، انتشارات نشر شیوه، سال ۱۳۸۰.
- ۵- دلشاد تهرانی، مصطفی، سیری در تربیت اسلامی، تهران، مؤسسه نشر و تحقیقات ذکر.
- ۶- دُبس، مورس، ترجمه‌ی کاروان، مراحل تربیت، تهران انتشارات دانشگاه تهران، سال ۱۳۶۲.
- ۷- رستگار، طاهره، ارزش‌یابی در خدمت آموزش، تهران، مؤسسه‌ی فرهنگی منادی تربیت
- ۸- رحماندوست، مصطفی، ادبیات کودکان و نوجوانان، تهران، چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
- ۹- رینر، کیث و پولچک، الکساندر، ترجمه‌ی کیوانی، روان‌شناسی خواندن، تهران مرکز نشر دانشگاهی.
- ۱۰- زندگی، بهمن، خودآموز روش تدریس زبان فارسی، تهران، چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، سال ۱۳۸۶.
- ۱۱- سرشار، محمدرضا، الفبای قصه‌نویسی، تهران، ناشر.
- ۱۲- سیف، علی‌اکبر، روان‌شناسی تربیتی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، سال ۱۳۶۸.
- ۱۳- شکوهی، غلامحسین، تعلیم و تربیت و مراحل آن، مشهد، آستان قدس رضوی، سال ۱۳۶۲.
- ۱۴- شعاری‌نژاد، علی‌اکبر، روان‌شناسی یادگیری و کاربرد آن در آموزش، مشهد، انتشارات

توس، سال ۱۳۶۲.

۱۵- شریعتمداری علی، روان‌شناسی تربیتی، اصفهان، انتشارات مشعل، سال ۱۳۶۳.

۱۶- شعبانی، حسن، مهارت‌های آموزش و پرورش (روش‌ها و فنون تدریس) تهران، سمت،

سال ۱۳۷۹.

۱۷- عبدالباقی، محمد فؤاد، المعجم المفهرس الالفاظ القرآن الکریم، قم، نمونه، سال ۱۳۷۸.

۱۸- قریشی، علی‌اکبر، قاموس قرآن، تهران، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، سال ۱۳۶۱.

۱۹- کریمی، عبدالعظیم، تربیت طربناک، تهران، انتشارات فرهنگی منادی تربیت.

۲۰- کلینی، یعقوب، اصول کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، سال ۱۳۶۵.

۲۱- گیج، لمیت ل، برلانیر، روان‌شناسی تربیتی، ترجمه‌ی خوبی‌نژاد و دیگران، مشهد انتشارات

حکیم فردوسی، سال ۱۳۷۴.

۲۲- منصور، محمود، دیدگاه پیاژه، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، سال ۱۳۵۶.

۲۳- میرزا بیگی، علی، نقش هنر در آموزش و پرورش، تهران، انتشارات مدرسه برهان.

۲۴- محمدی ری‌شهری، میزان الحکمة، تهران، دارالحدیث، سال ۱۳۷۵.

۲۵- وکیل، مسعود، آموزش مفاهیم قرآن، تهران، انتشارات مهد قرآن، سال ۱۳۷۹.

۲۶- یشناولف، پاتر، ترجمه‌ی ابوالقاسمی، مغز و فرایند یادگیری، تهران، انتشارات مدرسه

برهان، سال ۱۳۸۲.

منابع قابل استفاده و مرتبط با موضوع این کتاب

الف: کتاب

- ۱- آدم و حوا، عبدالکریم بی‌آزار شیرازی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، سال ۱۳۵۳.
- ۲- آشنایی با قرآن کریم برای نوجوانان، فرزانه زنبقی، نشر تاریخ و فرهنگ، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۷۹.
- ۳- آموزش قرآن ویژه کودکان، علی اکبر ذهابی، انتشارات همسایه، قم، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.
- ۴- انس با قرآن کریم، مسعود وکیل و شعله خسروی، انتشارات مدرسه‌ی برهان، چاپ اول، سال ۱۳۸۲.
- ۵- ادبیات کودکان و نوجوانان، مؤلفان: مجید جمشیدیان، مصطفی رحماندوست، رضا رهگذر، دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، چاپ سال ۱۳۶۴.
- ۶- اصحاب اخدود، احمد بهجت، مترجم حمیدرضا سعادت، انتشارات پیام عدالت، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.
- ۷- استعدادها و مهارت‌های خلاقیت و راه‌های آزمون و پرورش آن‌ها، دکتر ئی. بان‌تورنس، ترجمه‌ی دکتر حسن قاسم‌زاده، انتشارات دنیای نو، چاپ دوم، سال ۱۳۷۵.
- ۸- ادبیات کودکان و نوجوانان، کتاب درسی دوره‌ی کاردانی تربیت معلم رشته‌های آموزش ابتدایی، ادبیات فارسی، امور پرورشی و هنر، نوشته: مصطفی رحماندوست، کد ۶۰۱۵.
- ۹- بررسی هنری بهترین قصه‌ی قرآن، حسینعلی جعفری، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، سال ۱۳۷۶.
- ۱۰- برنامه‌ی درسی هنر دوره ابتدایی کد ۵۳/۲، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، چاپ دوم، سال ۱۳۸۰.
- ۱۱- پژوهشی در جلوه‌های هنری داستان‌های قرآن، دکتر محمود بستانی، ترجمه‌ی موسی دانش، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، چاپ دوم، سال ۱۳۷۶.
- ۱۲- ترجمه‌ی قرآن کریم، سیدجلال‌الدین مجتوبی، انتشارات حکمت، چاپ اول، سال ۱۳۷۱.
- ۱۳- ترجمه‌ی قرآن کریم، محمد مهدی فولادوند، انتشارات دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی، چاپ اول، سال ۱۳۷۶.

- ۱۴- ترجمه‌ی قرآن کریم ناصر مکارم شیرازی، چاپ دوم، ۱۳۸۷، تهران - چاپ نوزنگ
- ۱۵- تاریخ انبیا یا قصص قرآن از آدم تا خاتم، شهباز آزاد مهر، انتشارات بارید، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۹.
- ۱۶- تأملی دیگر در باب داستان، ترجمه‌ی محسن سلیمانی، حوزه‌ی هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ ششم، سال ۱۳۷۶.
- ۱۷- جلوه‌های معلمی استاد مطهری، انتشارات مدرسه‌ی برهان، چاپ ششم، سال ۱۳۷۵.
- ۱۸- چهل قصه، چهل پند برای نوجوانان، عباس سلیمی، انتشارات هماهنگ، تهران، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۸.
- ۱۹- خیانت یهودا، سیدمهدی شجاعی، انتشارات بعثت، تهران، سال ۱۳۷۰.
- ۲۰- داستان حضرت یوسف (ع)، حبیب هنری، انتشارات دانش افروز، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.
- ۲۱- داستان‌های قرآن و تاریخ انبیا در المیزان، حسین فعال عراقی، انتشارات سبحان، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۸.
- ۲۲- داستان پیامبران، لیلی‌عظام، مترجم مرجان توکلی و افسانه بلوری، انتشارات فؤاد، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۸.
- ۲۳- سبد سبد شکوفه‌ی شب بو (نگاهی به زیبایی‌ها و لطافت‌های قرآن کریم)، حسین سیدی، انتشارات نقش، قم، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۸.
- ۲۴- طوفان نوح، مهدی آیت‌اللهی، انتشارات جهان‌آرا، قم، چاپ دوم، بی تا.
- ۲۵- طنابی از آتش، داستان سوره لَهَب (مَسَد)، رضا رهگذر، انتشارات مدرسه‌ی برهان، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.
- ۲۶- طعمه نیل، احمد برادری، انتشارات نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اوّل، سال ۱۳۷۸.
- ۲۷- فرهنگ ترجمه و قصه‌های قرآن، دکتر محمد جاوید صباغیان، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ اوّل، سال ۱۳۶۸.
- ۲۸- قصص قرآن یا تاریخ انبیا، سیدهاشم رسولی محلاتی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ چهاردهم، سال ۱۳۷۹.
- ۲۹- قصص الانبیا یا سرگذشت پیامبران، سید نعمت‌الله جزایری، ترجمه یوسف عزیزی، انتشارات هاد، چاپ ششم، سال ۱۳۷۹.

۳۰- قصص القرآن یا داستان‌هایی از قرآن، قاسم میرخلف‌زاده، انتشارات روحانی، چاپ اول، سال ۱۳۸۰.

۳۱- قصه‌ی آیه‌ها، رضا شیرازی، انتشارات پیام آزادی، چاپ دوم، سال ۱۳۷۹.

۳۲- قصه‌های قرآن، بهانه‌های بنی اسرائیل، فرزانه زنبقی، انتشارات لک‌لک، چاپ دوم، سال ۱۳۸۰.

۳۳- قصه‌های قرآن، سید نعمت‌الله جزایری، انتشارات هاد، چاپ اول، تهران، سال ۱۳۷۹.

۳۴- قصه‌های قرآن، سید محمد صفحی، انتشارات اهل بیت، قم، چاپ دوم، سال ۱۳۷۶.

۳۵- قصه‌های قرآن، لطیف راشد، انتشارات مطهر، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.

۳۶- قصه ایوب، مترجم قاسم کریمی، بازنویسی مصطفی رحماندوست، انتشارات آیه سبز، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.

۳۷- قارون و گنج‌هایش، جواد نعیمی، انتشارات پیدایش، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۷۸.

۳۸- قصه‌گویی در خانه و خانواده، آنا پلویسکی، ترجمه‌ی مصطفی رحماندوست، انتشارات

مدرسه‌ی برهان، چاپ دوم، سال ۱۳۷۶.

۳۹- قصه‌گویی، اهمیت و راه و رسم آن، مصطفی رحماندوست، انتشارات رشد، چاپ سوم،

سال ۱۳۷۷.

۴۰- کار گروهی در مدرسه، آ.ژ. گال ترجمه رضا فلاحی و محسن حاجیلو، انتشارات رشد،

چاپ دوم، سال ۱۳۷۶.

۴۱- کتاب‌شناسی قصه‌های قرآنی، به کوشش واحد مطالعات و تحقیقات اسلامی سازمان اوقاف،

انتشارات اسوه، چاپ اول، سال ۱۳۷۴.

۴۲- لقمان حکیم، پدری نمونه، داود الهامی، انتشارات شفق، قم، بی‌تا.

۴۳- مبارزه‌ی صالح، مهدی آیت‌اللهی، انتشارات جهان‌آرا، قم، چاپ دوم، سال ۱۳۶۵.

۴۴- معجم مفردات الفاظ القرآن، راغب اصفهانی، تحقیق ندیم مرعشلی، انتشارات مرتضوی،

چاپ دوم، سال ۱۳۷۶.

۴۵- المنجد، لوئیس معلوف، انتشارات پیراسته، چاپ پنجم، سال ۱۳۷۶.

۴۶- نقش هنر در آموزش و پرورش و بهداشت روانی کودکان، علی میرزاییگی، انتشارات

مدرسه برهان، چاپ سوم، سال ۱۳۷۶.

۴۷- هنر قصه‌گویی خلاق، جک زاییس، ترجمه مینو پرنیانی، انتشارات رشد، چاپ اول، سال

۱۳۸۰.

- ۴۸- هابیل و قابیل، مهدی آیت‌اللهی، انتشارات جهان‌آرا، قم، چاپ دوم، سال ۱۳۶۵.
- ۴۹- کارت‌های قصه‌گویی، نشر افق، تهران، چاپ اول، سال ۱۳۸۸.

ب: سی‌دی و نرم‌افزار

- ۱- آشنایی با برنامه‌ی درسی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی، حکمت بیان، تهران، سال ۱۳۸۵.
- ۲- دبستان قرآن (آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی) یاسین رایانه، قم، سال ۱۳۸۳.
- ۳- المائده ۲، آموزش روخوانی، تجوید، صوت و لحن و ... پیغام نور، تهران، سال ۱۳۸۰.
- ۴- صبا (برای کودکان و نوجوانان - آموزش قرآن) یاسین رایانه، قم، سال ۱۳۸۳.
- ۵- سرزمین علامت‌ها (آموزش قرآن برای کودکان) سروش، تهران، سال ۱۳۸۵.
- ۶- آموزش قرآن پایه‌های اول و دوم ابتدایی، سروش دیتا، تهران، سال ۱۳۸۷.
- ۷- روش آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی، (MP3) حکمت بیان، تهران، سال ۱۳۸۵.
- ۸- روش آموزش نماز پایه‌ی سوم ابتدایی، (MP3) حکمت بیان، تهران، سال ۱۳۸۷.
- ۹- ادبستان قرآن (روش آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی) ۸ هفته VCD، معاونت ارتباطات و فناوری اطلاعات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران سال ۱۳۸۷.
- ۱۰- رسولان نور (روش آموزش قرآن پایه‌ی سوم ابتدایی) ۲ حلقه VCD، معاونت ارتباطات و فناوری اطلاعات سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران سال ۱۳۸۸.
- ۱۱- جشنواره انس با قرآن کریم (آیات درسی دوره‌ی ابتدایی و راهنمایی)، حکمت بیان، تهران سال ۸۶-۸۷.
- ۱۲- لوح فشرده (MP3) قرائت آیات کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی، گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، تهران، سال ۱۳۸۶.

ج: وب‌سایت‌های قرآنی

- ۱- گروه قرآن دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی <http://quran-dept.sch.ir>
- ۲- خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) <http://www.iqna.ir>
- ۳- دارالقرآن الکریم (خانه قرآن) <http://quran.roshd.ir>
- ۴- پارس قرآن <http://www.parsquran.com>

